

Juliana Mrvová: K výstave Miesta mimo ciest

Žofia maľuje horu.

Dievča vystupuje na horu a pozoruje zrkadlenie skál v zamrznutom jazere.

Žofia maľuje jazerá, oblaky a lavíny.

Dievča na lyžiach pozoruje lavínu z hlbokého údolia, do ktorého smerujú okolité žľaby.

Dve ženy vystupujú do sedla s alpským bivakom a pripravujú sa na prenocovanie.

Žofia kreslí vlnu grafitom na sklo, taví kresbu v horúcej peci a dopĺňa ju takmer neviditeľným leskom. „Pozorovala som prelievajúce sa oblaky. Fascinovalo ma, ako z bielej náhle vystupujú rôzne tvary, každých pár sekúnd úplne iný obraz.“

Dievča sa vezie na vlne a sleduje spŕšku kvapiek vytvárajúcu oblak.

Vlna, lavína, oblak, prchavé a zdanlivo nehmotné, ale pritom s veľkou silou menia priestor naokolo.

Žofia maľuje prírodné javy, ktoré majú transformatívny potenciál nielen na krajinu, ale aj na pozorujúceho. To, že je dôkladným pozorovateľom dokazujú aj jej fascinujúce denníkové záznamy z výstupov do hôr. Zaznamenáva videné nielen očami alpinistky, ale najmä maliarky. Jej maľba nie je však denníková, nejedná sa o rýchly záznam videného, skôr núti diváka dlho pozorovať, tak ako ona sama pozoruje horu. Maľby na skle a plátne vznikajú syntézou videného a zažitého, ponúkajú skúsenosť hlbokého ponoru do svetelných a atmosférických javov, ktoré sa odohrali v krajine. Žofia už niekoľko rokov prekračuje hranice maľby nielen formálne ale najmä skúmaním samotných hraníc obrazovej plochy a fyzických daností maľby. Od experimentovania so skladaním plátna z rámu a jeho znovu-napínaním sa jej záujem posúva k priestorovej inštalácii plátna a skla. S maľbou na skle pracuje už dlho, novším prístupom je kombinovanie skla a plátna do jedného obrazového celku.

Žofiina maľba stratila svoj rám už dávno, prekračovanie obrazovej plochy je dôležitým momentom expandovania maľby do priestoru a jej oslobodenia sa od hraníc, daných nielen podrámom.

V súčasnej inštalácii v Galérii Jozefa Kollára sa však maľba stáva rámom - oporou pre maľbu na skle. Preberá funkciu podrámu pre jemnú maľbu, ale zároveň veľmi hmotnú sklenenú platňu, ktorá sa ležérne opiera o zavesené plátno. Vzniká tak intenzívny pocit nestability, ktorý vyvoláva v divákovi neistotu, možno až pochyby. Vydří plátno váhu skla? Vydří škrupina ľadu na snehu moje kroky?

„Chcela som urobiť plátnom pre sklo to, čo pre plátno robí drevený blind-rám.“

Plátna voľne visia, nefixované na rám sa spúšťajú pomalým zlaňovaním do priestoru, ku dnu rokliny, farba z nich voľne vyteká ako z pomaly topiaceho sa snehu. Hora na skle je pevná a nemenná, ale jej prievitnosť nám umožňuje vidieť ju ako projekciu vlastných myšlienok na plátno za ňou. Možno je to odraz na hladine jazera, fatamorgána z tepla, je neukotvená a voľná, pokračuje za svoju ohraničenú plochu.

„Obchádzam horu podobne, ako obchádzam obraz? Čo to vlastne znamená, obísť horu? Pozerať sa na to isté, aj keď sa to stále mení? Ja osobne vidím zmysel v kombinácii pohľadu a pohybu.“ Také sú Žofiine malé sklá, ktoré diváka podnecujú pozorovať krajinu z rôznych uhlov a objavovať jej vrstvy. Také sú aj veľké plátna, ktoré odhaľujú svoju odvrátenú stranu hory.

Žofia Dubová maľuje krajinu, ktorú túžime vidieť, ktorá sa nám zjavuje v predstavách, ktorú vidno v oblaku, keď sa na neho pozeráme príliš dlho. „Od severu hora, od juhu jazero, od západu cesty, od východu rieka. Je to definícia priestoru aj opis oázy, raja. Stred a stret môjho maľovaného, mysleného, žitého sveta.“¹

László Krasznahorkai, Od severu hora, od juhu jezero, od západu cesty, od východu rieka. Praha: Mladá fronta, 2008. Od severu hora je názov dizertačnej práce Žofie Dubovej, z ktorej pochádzajú použité citáty.